

УДК 657:378:004.9

Костянтин В. Безверхий

Київський національний університет технологій та дизайну
**ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ
І ОПОДАТКУВАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЗВІТНІСТЬ
ПІДПРИЄМСТВ»**

Автором надані рекомендації щодо формування практичних компетенцій фахівців з обліку і оподаткування при вивченні дисципліни «Звітність підприємств».

Результат дослідження має теоретичну і практичну цінність в частині формування практичних компетенцій фахівців з обліку і оподаткування при вивченні дисципліни «Звітність підприємств». Практичне значення отриманих результатів полягає в прикладній спрямованості теоретико-методологічних положень, рекомендацій щодо формування практичних компетенцій фахівців з обліку і оподаткування при вивченні дисципліни «Звітність підприємств», наведених у статті, використання яких підвищує рівень їх компетенції.

Ключові слова: компетенції, фахівці, облік, оподаткування, звітність підприємств, дисципліна

Константин В. Безверхий

Киевский национальный университет технологий и дизайна
**ФОРМИРОВАНИЕ ПРАКТИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ
СПЕЦИАЛИСТОВ ПО УЧЕТУ И НАЛОГООБЛОЖЕНИЮ ПРИ
ИЗУЧЕНИИ ДИСЦИПЛИНЫ «ОТЧЕТНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ»**

Автором даны рекомендации по формированию практических компетенций специалистов по учету и налогообложению при изучении дисциплины «Отчетность предприятий».

Результат исследования имеет теоретическую и практическую ценность в части формирования практических компетенций специалистов по учету и налогообложению при изучении дисциплины «Отчетность предприятий». Практическое значение полученных результатов заключается в прикладной направленности теоретико-методологических положений, рекомендаций по формированию практических компетенций специалистов по учету и налогообложению при изучении дисциплины «Отчетность предприятий», приведенных в статье, использование которых повышает уровень их компетенции.

Ключевые слова: компетенции, специалисты, учет, налогообложение, отчетность предприятий, дисциплина

Kostiantyn V. Bezverkhyi
Kiev National University of Technology and Design
**FORMATION OF PRACTICAL COMPETENCE EXPERTS IN
ACCOUNTING AND TAXATION STUDY SUBJECTS
«REPORTING BY ENTERPRISES»**

The author recommends on forming practical skills of experts in accounting and taxation in the study subjects «statements».

The result of the study has theoretical and practical value in the formation of practical skills of experts in accounting and taxation in the study subjects «statements». The practical significance of the results is applied orientation of theoretical and methodological regulations, recommendations for the formation of practical skills of experts in accounting and taxation in the discipline "statements" contained in the article, the use of which increases the level of their competence.

Key words: *competence, professionals, accounting, audit, tax, information technology.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У формуванні практичних компетенцій фахівців з обліку і оподаткування чільне місце належить дисципліні «Звітність підприємств», що на сьогодні є однією з основних профільних дисциплін для підготовки бакалаврів за фаховим спрямуванням 071 «Облік і оподаткування». Важливість ґрунтовних знань з організації складання, подання та перевірки показників звітності підприємства для облікових працівників не викликає сумнівів. Адже будь-який суб'єкт господарювання складає ту чи іншу звітність на відповідні запити внутрішніх чи зовнішніх її користувачів, а тому виникає потреба у фахівцях високого рівня як в галузі обліку так і в оподаткуванні.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. В даний час підготовка висококваліфікованих кадрів, зокрема фахівців із спеціальності 071 «Облік і оподаткування» потребує використання у навчальному процесі сучасних інформаційних технологій. Серед питань, яким дослідники приділили особливу увагу, слід виділити осмислення форм викладання облікових дисциплін. Зокрема, це Ф. Бутинець, О. Вербило, Ю. Верига, Г. Голубнича, Н. Гура, А. Добраш, В. Євдокимов, С. Івахненко, С. Калабухова, Л. Кіндрацька, С. Ковач, Б. Кудрицький, М. Левочко, Н. Малюга, І. Матієнко-Зубенко, М. Матюха, Ю. Пойда, Л. Савчук, М. Скрипник, О. Сметанко, Л. Чижевська та інші дослідники. Проте, не зменшуючи ваги попередніх результатів наукових досліджень є незаповнені ніші, які стосуються формування практичних компетенцій фахівців з обліку і оподаткування при вивченні дисципліни «Звітність підприємств».

Метою статті є дослідження формування практичних компетенцій фахівців з обліку і оподаткування при вивченні дисципліни «Звітність підприємств».

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. В наших попередніх дослідженнях було розглянуто питання формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» за допомогою інформаційних технологій [1]. Дисципліна «Звітність підприємств» входить до наук циклу професійної підготовки бакалаврів за напрямом підготовки 071 «Облік і оподаткування».

З урахуванням досвіду провідного вітчизняного економічного ВНЗ – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», дисципліна «Звітність підприємств» складається з наступних тем:

1. Економічна сутність, значення і види звітності.
2. Організація підготовки, складання, затвердження і подання фінансової звітності.
3. Організація і методика складання Балансу (Звіту про фінансовий стан).
4. Організація і методика складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).
5. Організація і методика складання Звіту про власний капітал.
6. Організація і методика складання Звіту про рух грошових коштів.
7. Організація і методика складання Звіту «Інформація за сегментами діяльності».
8. Організація і методика складання Приміток до річної фінансової звітності.
9. Фінансова звітність суб'єкта малого підприємства.
10. Зведена і консолідована фінансова звітність.
11. Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах.
12. Статистична звітність [2].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови (за редакцією В. Бусел) компетенція – це добра обізнаність з чим небудь або коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи [3, с. 560]. Впровадження нового покоління освітньо-професійних програм і навчальних планів підготовки фахівців бакалаврського рівня дало можливість суттєво вдосконалити організацію навчального процесу, в тому числі і щодо дисципліни «Звітність підприємств». Це в першу чергу стосується застосування однієї з найважливіших форм начального процесу – практичних занять для студентів денної форми навчання, про що нами неодноразово наголошувалось на науково-методичних конференціях. Адже на практичних заняттях фактично з'являється чи не єдина можливість під систематичним (а не фрагментарним – як на індивідуально-консультативних заняттях) контролем викладача практично застосовувати набуті теоретичні знання шляхом опанування порядку складання звітності підприємств.

Професійний ринок праці встановлює вимоги до кваліфікації спеціалістів, які стосуються не тільки теоретичних і практичних знань, а й їх компетенції.

Завданням Вищої школи є забезпечення не тільки академічних знань, а також формування творчої креативної особистості, яка має потенціал до розвитку у динамічному середовищі [4, с. 22, 23].

Л. Кіндрацька зазначає, що першою складовою нової ідеології формування професійної освіти в Україні є процес трансформації знань викладача у знаннєві компетенції студента. Такий висновок випливає з того, що знання являють собою рухоме поєднання різних елементів — досвіду, цінностей, інформації та експертного розуміння фактів і процесів господарської діяльності, відтак знання — це феномен, що притаманний, винятково, людині [5, с. 151].

Формування практичних навичок майбутніх фахівців з обліку і аудиту досягається шляхом застосування перевіреного часом і досвідом практичного наскрізного завдання, яке сьогодні дуже часто називають комплексним тренінгом по дисципліні. Сутність такого тренінг-завдання полягає у вивченні не фрагментарних операцій підприємства, і пов'язаних з ними податків, а розробка низки господарських операцій максимально наближених до фінансово-господарської діяльності реального підприємства з виходом на податкову звітність за всіма тими податками, платником яких є запропоноване студентам підприємство [6, с. 120].

Крім того, для максимальної індивідуалізації навчального процесу базове завдання виконується за п'ятьма варіантами, що дає можливість працювати викладачеві зі студентами, використовуючи роботу у міні групах. При цьому необхідно відмітити, що ВНЗ України будуть розроблені та видані як навчальні завдання і методичні вказівки до їх виконання з дисципліни «Звітність підприємств», так і робочий зошит, в якому такі навчальні завдання будуть виконуватись.

Проте цього недостатньо для формування практичних компетенцій фахівців з обліку і оподаткування, оскільки практика ставить певні вимоги до форми подання податкової звітності. Більшість податкових декларацій платники податків (податкові агенти) подають лише в електронній формі. Особливо це стосується податкової звітності з податку з доходів фізичних осіб — Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку за формою 1ДФ (надалі — *Податковий розрахунок 1ДФ*) [7], податкової декларації з податку на додану вартість [8], форму № Д 4 «Звіт про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до фіскальних органів» (надалі – *Форма № Д 4*) [9].

Варто погодитись з думкою С. Панасейко та І. Панасейко, що «... як показує багаторічний досвід навчання студентів, саме робота з бухгалтерською програмою суттєво допомагає студентам осмислити сам процес ведення обліку в цілому і окремих його частин. Адже в ході навчального процесу студенти

повинні вирішувати певні проблеми при введенні інформації, заповненні довідників, обробці документів, формування звітів. Ввівши бухгалтерську інформацію, студент отримує заповнені бухгалтерські реєстри, форми фінансової звітності, виявляє помилки. Справляючи останні, студент працює з проводками, господарськими операціями, документами, тобто водночас охоплює весь процес ведення бухгалтерського обліку — від введення інформації до отримання підсумків, звітів. У результаті напрацьовується понятійний апарат, орієнтування у рахунках, синтетичному та аналітичному обліку, побудові звітності, проведенні аналізу» [10, с. 561], а також формуються відповідні компетенції.

Планується залучення студентів до формування звітності підприємств в електронному форматі за всіма її видами у Робочому зошиті з дисципліни «Звітність підприємств» [11], а також використання алгоритму складання фінансової звітності підприємств [12].

Висновки та перспективи подальших досліджень. В процесі проведеного дослідження висвітлено питання формування практичних компетенцій фахівців з обліку і оподаткування при вивченні дисципліни «Звітність підприємств» за допомогою інформаційних технологій. Отриманий результат буде корисним для використання викладачами ВНЗ при викладанні дисципліни «Звітність підприємств», а також курсами підвищення кваліфікації фахівців з обліку і оподаткування. Результат дослідження має теоретичну і практичну цінність в частині формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Звітність підприємств». Практичне значення отриманих результатів полягає в прикладній спрямованості теоретико-методологічних положень, рекомендацій щодо формування практичних компетенцій фахівців з обліку і оподаткування при вивченні дисципліни «Звітність підприємств», наведених у статті, використання яких підвищує рівень їх компетенції. Отже, узагальнюючи вищевикладене, слід відзначити, що кафедрою обліку і аудиту нагромаджений великий досвід у формуванні практичних компетенцій фахівців з обліку і оподаткування, і пріоритетним напрямком в подальшому їх розвитку має бути застосування новітніх інформаційних освітніх технологій. У подальшому планується розвинути проведене дослідження та розробити перелік компетенцій фахівців з обліку і оподаткування при викладанні дисципліни «Консолідація фінансової звітності» з використанням інформаційних технологій.

Література

1. Безверхий К. Формування практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Облік і звітність в оподаткуванні» за допомогою інформаційних технологій / К. Безверхий // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 10. – С.43 – 48.
2. Методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи студентів, поточного і підсумкового контролю їх знань з науки «Звітність підприємств» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://apk.kneu.edu.ua/get_file/2247/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%20%D0%B7%D1%96%20%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%206.030509.doc.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. –1728 с.
4. Добраш А.А. Впровадження новітніх інформаційних технологій навчання під час підготовки фахівців з обліку і аудиту / А. А. Добраш // Нові інформаційні технології в освіті: збірник тез восьмої науково-практичної конференції / за заг. ред. к. ф.-м. н., доц. В. П. Шевченка. – К.: Кафедра. – 2015. – С. 22 – 25.
5. Кіндрацька Л.М. Нова ідеологія формування бухгалтерської професії в Україні / Л. М. Кіндрацька // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит в епоху глобальних змін: Тези доповідей Міжнар. наук. – практ. конф.: 23 жовт. 2009 р. – К.: КНЕУ: ФПБАУ, 2009. – С. 149 – 154.
6. Ковач С.І. Інформаційні технології у формуванні практичних компетенцій фахівців з обліку і аудиту при вивченні дисципліни «Податковий облік і звітність» / С. І. Ковач // Інформаційні технології у змісті освіти та практичній діяльності фахівців з обліку і аудиту: проблеми методології та організації: тези доп. наук. - практ. конф., 18 лютого 2010 р.–К.: КНЕУ, 2010. – С. 119 – 122.
7. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку. Наказ МФУ від 13.01.2015 № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15/print1389887254397445>.
8. Про затвердження форм та порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість [Електронний ресурс]: Наказ МФУ від 23.09.2014 р. № 966. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1267-14/print1444738519196463>.

9. Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс]: Наказ МФУ 14.04.2015 р. № 435. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0460-15/print1389887254397445>.

10. Панасейко С.М. Удосконалення методики викладання дисципліни «Інформаційні системи і технології бухгалтерського обліку» / С.М. Панасейко, І.М. Панасейко // Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки та практики: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, 14 травня 2010 р. – К.: КНЕУ, 2010. – С. 559 – 562.

11. Звітність підприємства : робочий зошит для виконання практичних завдань з дисципліни для студентів денної форми навчання галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит» ступінь «Бакалавр» / упор. К. В. Безверхий. – К.: КНУТД, 2015. – 75 с.

12. Звітність підприємства : алгоритми складання фінансової звітності для студентів денної форми навчання галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит» освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» / упор.: К.В. Безверхий. – К.: КНУТД, 2015. – 79 с.